(2023)4 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 585

ਜੋਸਫ਼ ਸ਼ਾਈਨ
ਬਨਾਮ
ਭਾਰਤ ਸੰਘ

(ਫੁਟਕਲ ਦਰਖਾਸਤ ਨੰਬਰ 2204 ਆਫ਼ 2020
ਜਨਵਰੀ 31, 2023

(ਕੇ. ਐਮ. ਜੌਸਫ਼, ਅਜੇ ਰਸਤੋਗੀ,
ਅਨੀਰੁੱਧਾ ਬੋਸ, ਰਿਸ਼ੀਕੇਸ਼ ਰੁਆਏ ਅਤੇ
ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਜੱਜ)

ਫੈਸਲੇ/ਆਦੇਸ਼ - ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ - ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950 – ਧਾਰਾਵਾਂ 45, 63 – ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ, 1950 – ਧਾਰਾਵਾਂ 45, 65 – ਨੇਵੀ ਐਕਟ, 1957 – ਧਾਰਾਵਾਂ 54(2), 74 – ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (UOI) ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ, ਜੋ ਕਿ (2018) 11 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 765 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਫੈਸਲਾ: ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 33 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਵਿਚਾਰਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਨੇ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 45 ਅਤੇ 63 ਜਾਂ ਹੋਰ ਐਕਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ - ਹੋਰ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਦਕਾਰੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ - ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਦਕਾਰੀ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਮਾਨਯੋਗ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੱਜ) - ਇਹ ਵਿਆਹ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਅਨੁਛੇਦ 33 ਸ਼ਸਤਰ ਸੈਨਾ।

ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2019) 3 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 39 : (2018) 11 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 765 ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ।

ਸੁਪਰਟੈਕ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਮਰਲਡ ਕੋਰਟ ਓਨਰ ਰੈਸੀਡੈਂਟ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰ. 1572 ਆਫ਼ 2021 ਇਨ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5041 ਆਫ 2021; ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਬਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2000) 7 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 296: (2000) 2 ਸੱਪਲੀ. ਐਸ ਸੀ ਆਰ 496 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

<u>ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ)</u>

(2018) 11 ਐਸ ਸੀ ਆਰ 765 ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3, 24
(2000) 2 ਸਪਲੀ. ਐਸ ਸੀ ਆਰ 496 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ	ਪੈਰਾ 18

ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2204 ਆਫ਼ 2020 : ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 194 ਆਫ਼ 2017 ਵਿੱਚ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਮਿਤੀ 27.09.2018 ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 194 ਆਫ਼ 2017 ਵਿੱਚ।

ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1702 ਆਫ਼ 2021 ਨਾਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰ. 194 ਆਫ਼ 2017 ਵਿੱਚ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦਿਵਾਨ, ਸੰਜੈ ਜੈਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ ਬਾਲਾਸੁਬ੍ਰਮਾਣਿਅਮ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਸਚਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਖਿਲ, ਬਾਲੇਂਦੁ ਸ਼ੇਖਰ, ਕਾਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਾਬਾਲੀ ਦੱਤਾ, ਮਯੰਕ ਪਾਂਡੇ, ਆਨੰਦ ਵੇਂਕਟਰਮਣੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਜਯਲਕਸ਼ਮੀ ਵੇਂਕਟਰਮਣੀ, ਵਿਨਾਇਕ ਮਹਰੋਤਰਾ, ਮਿਸ ਮਾਨਸੀ ਸੂਦ, ਚਿਤਵਨ ਸਿੰਘਲ, ਮਿਸ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡੇ, ਰਾਮਨ ਯਾਦਵ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਸ ਨਿਧੀ ਖੰਨਾ, ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਯਾ ਨਾਭ, ਆਨੋਰਿਤਾ ਦੇਬ, ਸ਼ੁਭਮ ਸੈਗਲ, ਐਸ਼ਾਨੀ ਨਾਰੈਨ, ਕਲੀਸਵਰਮ ਰਾਜ, ਨਿਸ਼ੇ ਰਾਜਨ ਸ਼ੋਂਕਰ, ਮਿਸ ਤੁਲਸੀ ਕੇ ਰਾਜ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਮਿਸ ਆਰਤੀ ਗੁਪਤਾ, ਮਿਸ ਕਾਂਤੀ, ਮਿਸ ਅਨਨਯਾ ਘੋਸ਼, ਦੁਸ਼ਿਆਂਤ ਮਾਨੇਚਾ, ਮਿਸ ਮ੍ਰਿਣਾਲਿਨੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਮਿਸ ਚਿਤਰਾ ਵਾਤਸ, ਮਿਸ ਦੋਅਲ ਬੋਸ, ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੇ. ਐਮ. ਜੋਸਫ, ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

<u>ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2204 ਆਫ਼ 2020</u>

<u>ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 194 ਆਫ਼ 2017 ਵਿੱਚ</u>

(1) ਹਸਤਕਸ਼ੇਪ ਅਤੇ ਇੰਪਲੀਡਮੈਂਟ ਲਈ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਮਿਸੀਲੇਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

> "(ਓ) ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 33 ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਆਰਮੀ ਐਕਟ, ਨੇਵੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੁੱਲੇ ਜਿਨਸੀ ਸਬੰਧ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਬਦਕਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਆਰਮੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 45 ਜਾਂ 63, ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 45 ਜਾਂ 65 ਅਤੇ ਨੇਵੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 54(2) ਜਾਂ 74 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਿਰਵਾਹ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।"

(3) ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2019) 3 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 39 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸੀ।

(4) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਹਨ, ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 497 (ਸੰਖੇਪ ਲਈ 'ਆਈ ਪੀ ਸੀ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ) ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਣ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 15 ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ, ਯਾਨੀ ਆਰਮੀ ਐਕਟ, 1950, ਨੇਵੀ ਐਕਟ, 1957 ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ, 1950 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ।

(5) ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਹੋਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 33 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

> "33। ਫੌਜਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਇਸ ਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ — ਸੰਸਦ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ, ਇਸ

ਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ,—

(ਓ) ਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਲਈ;

(ਅ) ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਣਾਏ ਰਖਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਲਈ;

(ਏ) ਖੂਫੀਆ ਜਾਂ ਖੂਫੀਆ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਬਿਊਰੋ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਗਠਨ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਲਈ;

(ਸ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਲ, ਬਿਊਰੋ ਜਾਂ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਥਾਪਿਤ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ, ਲਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਲਈ, ਤਾਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(6) ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਦੂਜਾ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ।

(7) ਮਿਸ ਮਾਧਵੀ ਦਿਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਜੋ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ, ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, 1950 ਦੇ ਆਰਮੀ ਐਕਟ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ '1950 ਐਕਟ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀਆਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ।

ਅਧਿਆਇ 6 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 45 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"45. ਅਯੋਗ ਆਚਰਣ। ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੂਨੀਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇੱਕ ਜੂਨੀਅਰ ਕਮਿਸ਼ਨਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਜਾਂ

ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।''

(8) ਉਹ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 63 ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਹੈ:

''63। ਚੰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਚੂਕ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਚੰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਫੌਜੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ।''

(9) ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 69 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ:

69. ਸਿਵਲ ਅਪਰਾਧ। ਧਾਰਾ 70 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਸਿਵਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ, ਜੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕੋਰਟ-ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ,

(ਓ) ਜੇ ਅਪਰਾਧ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮੌਤ ਜਾਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਫਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਸਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ, ਚਾਬਕ ਮਾਰਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਵੀ।

(ਅ) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ, ਚਾਬਕ ਮਾਰਨੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ।

(10) ਉਹ ਤੁਰੰਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ (ਉੱਪਰਲੇ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ 1950 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ

69 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 69 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਹੋਰ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 1950 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਅਤੇ/ਜਾਂ ਧਾਰਾ 63 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕੇਗਾ ਨਹੀਂ। ਨੇਵੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੀ ਤਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ।

ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਕਾਰੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਅਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਪਰੋਮਿਸਕਿਉਸ' ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(11) ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਵਰਗ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ 1950 ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਹ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਣ ਕੋਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਕੋਡ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ (ਉੱਪਰਲੇ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਇਹ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਕੰਮ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਾਕਈ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉੱਚ ਨੈਤਿਕ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪਤਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। 1950 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 45 ਅਤੇ 63 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਅੜਚਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਥੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਬਲ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦਾ ਖਤਰਾ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੋ ਬਲ ਇੱਕਜੁਟ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਰਾਤਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 15 ਅਤੇ 21

ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ (ਵਿਕਟੋਰੀਅਨ ਯੁੱਗ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਮੰਨਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ 1950 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 45 ਅਤੇ 63 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕ ਵਿਸੰਗਤੀ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਸੀ ਜੋ ਇਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਕਾਲਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦਕਿ ਦੂਸਰੇ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਾਂਡ ਸਟਰਕਚਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਮਾਂਡ ਸਟਰਕਚਰ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ 1950 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਵਿੱਚ 'ਅਯੋਗ ਆਚਰਣ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇਗੀ। ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਤੇ 'ਅਯੋਗ ਆਚਰਣ' ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਯੋਗ ਆਚਰਣ ਵਿਆਹੁਤਾ ਕ੍ਰਿਆ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

(12) ਇਹ ਉੱਲੇਖਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏ ਐਸ ਜੀ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣਗੇ ਕਿ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਿੰਗ-ਤਟਸਥ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਖਾਮੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਜਦੋਂ ਇਸਨੇ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਕੋਈ ਵੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਮਰਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਔਰਤ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਚਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ 'ਅਯੋਗ' ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ 1950 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 63 ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਅਤੇ 'ਮਿਲਟਰੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਚੰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਚੂਕ ਜੋ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਮਿਲਟਰੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 63 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਦਰੋਹ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸ਼ਾਂਤਮਈ ਟੁੱਟਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

(13) ਉਹ ਹੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਹੈ:

ਜੇ 1950 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 45 ਅਤੇ 63 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਝਗੜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਗੁਣ ਦੁਆਰਾ ਨਿਸ਼ੇਧ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਸਥਿਰਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਸਤਰ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(14) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਦਿਵਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਉਠਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(15) ਸਾਨੂੰ ਮਿਸ ਅਨਨਯਾ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਲਾਭ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਕੀਲ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(16) ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਉਪਾਅ ਲਭੇ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਗਰ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ।

(17) ਸ਼੍ਰੀ ਕਲੀਸਵਰਮ ਰਾਜ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ-ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਈਨ ਵਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੁਪਰਟੈਕ ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਏਮਾਰਾਲਡ ਕੌਰਟ ਓਨਰ ਰੈਸੀਡੈਂਟ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1572 ਆਫ਼ 2021 ਇਨ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5041 ਆਫ਼ 2021) ਵੱਲ ਦਵਾਇਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ:

"(ਓ) 31.08.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਟਾਵਰ ਟੀ17 ਦਾ ਕੁਝ ਭਾਗ ਇੱਥੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਹ ਸਕੇ;

(ਅ) ਐਮਰਲਡ ਕੋਰਟ, ਪਲਾਟ ਨੰ. 4, ਸੈਕਟਰ 93ਏ, ਨੋਇਡਾ ਵਿੱਚ ਟਾਵਰ 16 ਅਤੇ 17 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਲਤ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਰਹੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ।"

(18) ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਬਨਾਮ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਬਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (2000) 7 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 296 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਹੈ:

"ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਵਿਧ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਜਾਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ/ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜੋ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਬਾਨ (ਉੱਪਰਲੇ) ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਐਮ ਜਗੰਨਾਧਾ ਰਾਵ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ:

"17। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਜਾਂ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਸੋਧ ਜਾਂ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਿਤ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰੂਲਜ਼, 1966 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰੂਲ XL ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੌਖਿਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਆਰਡਰ XL ਰੂਲ 3 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"3. ਜਦ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ, ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੌਖਿਕ ਦਲੀਲ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਲਟੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ...."

ਜੇਕਰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਗਰੋਂ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਬੇਮਾਨੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਫਾਈਲਿੰਗ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੈ। ਪਰ, ''ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ'' ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ "ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ", ''ਸੋਧ" ਜਾਂ "ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ'' ਆਦਿ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਨੂੰ ਚੱਕਰ ਦੁਆਰਾ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਮੌਖਿਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਆਰਡਰ XL ਨਿਯਮ 3 ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। "ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ" ਜਾਂ "ਸੋਧ" ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ — ਭਾਵੇਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਹੈ — ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਚੱਕਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਜਾਂ ਘੁਮਾਉਣ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੋ ਸਿੱਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੋਨੇ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ (1982) 2 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 398 ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।)

18. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੇ ਅਰਜ਼ੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ''ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ'', ''ਸੋਧ'' ਜਾਂ ''ਵਾਪਸੀ'' ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਜਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਚੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।''

(19) ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ

ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੌਲਿਕ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਸੀ:

> "12 ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਸ ਦੀ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਰੇਤ ਦੇ ਟਿੱਬਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਹਵਾ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਉਤਾਰ-ਚੜ੍ਹਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਦੇਖੋ ਮੇਘਮਾਲਾ ਬਨਾਮ ਨਰਸਿਮਾ ਰੈਡੀ (2010) 8 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 383)। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਜਨਕ ਰੁਝਾਨ ਉਭਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਨਿਰੁਤਸਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸੀਲੀਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪਸੰਦੀਦਾ ਰਸਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਪਾਲਣ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਪਨਾਉਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਨਿਆਇਕ ਉੱਚਾਰਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਸੀਲੀਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਸੋਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸੋਧ/ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਮਿਸੀਲੀਨੀਅਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ, ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹ ਕੰਮ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ["Quando aliquid prohibetur ex directo, prohibetur et per obliquum"]।

(20) ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(21) ਮੁੱਖ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਤੇ ਸੀ। ਇਸਨੇ ਇਸ ਤੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਸਦਾ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਲੈਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(22) ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਤੱਥ ਸੈੱਟ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖਿਲਾਫ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਉਸ ਤੇ ਬਦਕਾਰੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਭਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਕਲੀਸਵਰਮ ਰਾਜ, ਅਸਲ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ, ਬਹੁਤ ਨਿਆਇਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ, ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਤੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 1950 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

(23) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 198 (2) ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (ਜਿਸਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਸੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਜ਼ਰੀਏ ਬੋਲਿਆ। ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਦੀਪਕ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ, ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਜਸਟਿਸ ਏ. ਐਮ. ਖਾਨਵਿਲਕਰ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ, ਬਾਕੀ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅਲੱਗ ਰਾਏ ਲਿਖੀਆਂ। ਪਰ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 497 ਆਈ ਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 198 ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਸੀ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14, 15 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਭਚਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਚਾਰ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਟਿਸ ਇੰਦੂ ਮਲਹੋਤਰਾ ਦੁਆਰਾ)। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਆਹ ਦੇ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰਣ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਗਲਤੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(24) ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 33 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸਾਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੁਸ਼ਾਹਿਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੋਸਫ ਸ਼ਾਇਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ (2019) 3 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 39 ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੇ 1950 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਅਤੇ 63 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਰੂਪ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

(25) ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਬਾਕੀ ਬਚੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 1702 ਆਫ਼ 2021 ਰਿੱਟ ਪਿਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ) ਨੰਬਰ 194 ਆਫ਼ 2017 ਵਿੱਚ।

(26) ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(27) ਫੁਟਕਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਬਚੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ
(ਸਹਾਇਤਾ ਦੁਆਰਾ: ਰੂਪਾਂਸ਼ੀ ਵਿਰਾਂਗ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਿਪਟਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ – ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।